

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Versie april 2024

Inhoudsopgave

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.....	4
Functie Meldcode.....	4
Algemene informatie huiselijk geweld en kindermishandeling	4
Cijfers.....	5
Ontstaan huiselijk geweld	5
Gevolgen van huiselijk geweld (voor kinderen).....	5
Neurobiologische gevolgen van huiselijk geweld.....	5
Verwaarlozing	5
Eergerelateerd geweld	6
Meldnormen.....	6
Situaties van onveiligheid:.....	6
Kindcheck.....	7
Loyaliteit van het kind.....	7
Participatie kind (bijlage maken)	7
Documenteren	7
Waarom documenteren?	8
Zorgvuldig documenteren	8
Rechten dossier	8
Informatie over meldrecht in relatie tot het beroepsgeheim.....	8
Meldinformatie	9
Route 1: huiselijk geweld en kindermishandeling volwassene-kindrelatie.....	10
Afwegingsvragen.....	10
Route 2: bij signalen van mogelijk geweld- of zedendelict door een medewerker kinderopvang jegens een kind – meldplicht.....	12
Schema bij de volgende situaties route 2	13
Route 3: bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling	13
Gespreksvoering in moeilijke situaties	14
Risicofactoren.....	16
Beschermende factoren	17
Bijlagen.....	18
Bijlage 1: Signaallijsten	18
Belangrijke aspecten bij kindsignalen	18
Algemeen.....	18
Signalenlijst kindermishandeling 0 – 4 jaar	19
Signalenlijst kindermishandeling 4 – 12 jaar.....	22
Bijlage 2: uitgebreide definities.....	27
Bijlage 3: Juridisch kader bij de Meldcode	30
Beroepsgeheim	30

Vuistregels over het delen van informatie.....	30
Bijlage 4: Participatie kind	32
Aanleiding.....	32
Betekenisvolle participatie	32
Checklist	32
Bijlage 5: Gespreksvoering in moeilijke situaties	34
Waarnemen, registreren en accepteren.....	35
Zorgvuldig in gesprek gaan bij stap 3.....	35

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Bij kindermishandeling hebben we in principe de verhouding kind-volwassene voor ogen. Dit vindt niet alleen thuis plaats, dit kan helaas ook plaatsvinden binnen het kindercentrum. Om dit tegen te gaan, wordt het vierogenprincipe toegepast en zal bij signalering van kindermishandeling of huiselijk geweld het stappenplan van Veilig Thuis worden doorlopen. In 2019 is de Meldcode aangepast. Er wordt nu een onderscheid gemaakt in acute- en structurele onveiligheid of zelf hulp organiseren, dit is aangepast in stap vijf, kijk hier goed naar. Voor vragen over de Meldcode kun je terecht bij de locatiemanager of Britte (kdv) of Anita (kantoor), zij zijn aandachtfunctionaris en weten hoe te handelen in specifieke gevallen, zij zijn hiervoor geschoold. Schroom niet om contact met hen te leggen. De kans is klein dat alle drie de functionarissen tegelijkertijd op vakantie zijn. Anders kun je altijd contact opnemen met je locatiemanager.

Britte is bereikbaar op: 06 11 87 98 33

Anita is bereikbaar op: 06 29 21 45 22

Kim V. is bereikbaar op: 06 21 92 98 53

In dit document vind je informatie over de Meldcode, huiselijk geweld, kindermishandeling, eer gerelateerd geweld, cijfers, maar ook het stappenplan wat doorlopen moeten worden indien je signalen opvangt dat er in een situatie sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling. Tevens zijn er uitgebreide signaallijsten te vinden om goed te kunnen signaleren.

Binnen de kinderopvangbranche is er sprake van drie vormen van geweld waar kinderen mee te maken kunnen krijgen. In dit document worden de stappenplannen, per 'route' uitgebreid behandeld.

- Route 1: huiselijk geweld en kindermishandeling (vaak in de thuis/familiesfeer)
- Route 2: geweld- of zedendelict door een medewerker kinderopvang jegens een kind – **meldplicht**
- Route 3: signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Informatie uit dit document is gehaald uit de reader: Training: Aandachtsfunctionaris Huiselijk Geweld & Kindermishandeling van de LVAK, 2023 en uit het protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang van de Boink, 2018. Om de kwaliteit te behouden zijn sommige stukken letterlijk of met minimale wijziging overgenomen.

Functie Meldcode

De verplichte Meldcode heeft als doel om beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit protocol bevat onder andere een stappenplan. Dit stappenplan leidt je stap voor stap door het proces vanaf het moment dat je signaleert tot aan het moment dat er eventueel een melding gedaan moet worden. De stappen maken duidelijk wat er wordt verwacht bij signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe je, rekening houdend met het beroepsgeheim en de privacyregels, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding.

Algemene informatie huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Het geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit. Met *huiselijke kring* wordt de relatie tussen de dader en het slachtoffer benadrukt en niet de locatie waar het geweld plaatsvindt.

60.000 kinderen wonen in een gezin waar sprake is van huiselijk geweld. De helft van deze kinderen is ook daadwerkelijk getuige van het geweld tussen hun ouders of worden geconfronteerd met de gevolgen ervan, zoals verwondingen van de ouders of een verhuizing. De volgen op korte en lange termijn zijn voor kinderen die getuige zijn van geweld hetzelfde als voor kinderen die zelf mishandeld worden.

Cijfers

In Nederland zijn er jaarlijks zo'n 119.000 kinderen tussen de 0 en 18 jaar oud slachtoffer van kindermishandeling. Dat is 3% van het totale aantal jeugdigen in Nederland of tot wel 1 op de 30 kinderen. Dit is dus gemiddeld 1 kind per schoolklas. De meeste kinderen zijn slachtoffer van lichamelijke - of psychische verwaarlozing, ongeveer 30%, 2,9% is slachtoffer van seksueel misbruik. Meestal komen meerdere vormen van mishandeling en verwaarlozing voor bij een kind.

Ontstaan huiselijk geweld

Vanuit de systeemtheorie wordt geweld gezien als het disfunctioneren van een familie/gezin (systeem). Vaak ontstaat huiselijk geweld geleidelijk, uit onmacht bij zowel de pleger als bij het slachtoffer. Degene die het geweld pleegt, begint vaak geweld te gebruiken uit frustratie of machteloosheid. Er zijn problemen op het werk, financiële problemen, gebrek aan begrip naar elkaar of als de pleger geweld als voorbeeld heeft gehad. Ook kan er sprake zijn van een psychiatrisch probleem, alcohol of drugs.

Een slachtoffer van huiselijk geweld leeft vaak in een isolement en is afhankelijk van en onder invloed van de pleger. Vaak is het slachtoffer niet in staat op het geweld te stoppen. Hierdoor ontstaat er een spiraal van geweld. In veel gevallen kan het geweld alleen gestopt worden met hulp.

Gevolgen van huiselijk geweld (voor kinderen)

- Kinderen en adolescenten lopen grote kans om in toenemende mate emotionele en gedragsproblemen te ervaren
- Sommige jonge mensen die problemen ervaren vertonen traumatische stressreacties, zoals flashbacks, nachtmerries, intense schrikreacties en constante zorg over mogelijk gevaar
- Kinderen en adolescenten die opgroeien in een omgeving van huiselijk geweld lopen groot risico slachtoffer te worden van kindermishandeling
- De dader kan kinderen en adolescenten gebruiken als een controle middel ten opzichte van het volwassen slachtoffer
- Dreigen om geweld tegen kinderen en hun huisdieren gebruiken
- Kinderen gijzelen of ontvoeren om op die manier het slachtoffer te straffen
- Zich negatief uitlaten tegenover de kinderen over het gedrag van het volwassen slachtoffer
- Kinderen en adolescenten kunnen sterke ambivalentie (afhankelijkheid) ervaren ten opzichte van de gewelddadige ouder. Affectie gaat gepaard met gevoelens van afkeuring en teleurstelling
- Jongeren kunnen het gedrag dat voor hen een voorbeeldfunctie heeft gemakkelijk imiteren
- Het blootstellen aan geweld kan kinderen en adolescenten overgevoelig maken voor agressief gedrag. Als dit gebeurt wordt agressie deel van de norm en dit is in hun ogen minder snel reden tot zorg.

Neurobiologische gevolgen van huiselijk geweld

Naast lichamelijke en psychische gevolgen, komt er vanuit neurobiologisch onderzoek steeds meer bewijs dat de stress die voorkomt uit mishandeling en verwaarlozing bij kinderen levenslange schade veroorzaakt. De stress vergiftigt het lichaam. Er ontwikkelt zich een verstoord stress-systeem dat daardoor het lichaam altijd in staat van paraatheid houdt en het immuunsysteem ontregelt. In de hersenen kan hierdoor minder informatieoverdracht- en verwerking plaatsvinden. Ook kunnen emoties minder goed beheerst worden en de werking van genen verandert, wat de kans op verouderingsziektes, zoals het optreden van hart- en vaatziekten, diabetes 2 en kanker vergroot.

De lichamelijke en psychische gevolgen van huiselijk geweld zijn ernstiger naarmate er meer traumatische ervaringen worden opgedaan. Ook de duur en de ernst van het geweld hebben invloed op de gevolgen op langere termijn.

Verwaarlozing

Bij kindermishandeling denken we vooral aan lichamelijk letsel, zoals blauwe plekken of botbreuken. Verwaarlozing als vorm van kindermishandeling komt echter het meeste voor, maar wordt als zodanig het minst (h)erkend. Verwaarlozing is ieder gedrag van ouders of verzorgers dat leidt tot het (onbewust)

nalaten van vervulling van de onmisbare levensbehoeften van een kind, terwijl de ouders of de verzorger daartoe wel in staat zijn of gewacht worden te zijn binnen de grenzen van de geldende normen en waarden van hun culturele traditie. Er is dus sprake van verwijtbaar nalaten.

- **Lichamelijke verwaarlozing** is het nalaten van de vervulling van de primaire levensbehoeftes op lichamelijk gebied, zoals voeding, verzorging, hygiëne en medische zorg.
- **Emotionele verwaarlozing** is het onthouden van contact, warmte, respect, aandacht en liefde, zaken die essentieel zijn voor de hechting en ontwikkeling van een kind.

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is anders dan andere vormen van huiselijk geweld. Het gaat hierbij om dwang en psychisch en lichamelijk geweld om te voorkomen dat een lid van de familie een misstap begaat en daarmee de familie-eer aantast. Het geweld vindt plaats om deze aangetaste eer te herstellen. Het geweld is geen zaak van de ouder of de man alleen, maar gaat de hele familie waarbij het niet uitmaakt of de familie helemaal in Nederland woont of gedeeltelijk in het buitenland.

Bij eergerelateerd geweld gelden er specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eergerelateerd geweld. Zo dien je in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen. Deze specifieke vorm van geweld vraagt expertise over dit onderwerp. Veilig Thuis kan hiervoor benaderd worden. Bij acute dreiging moet direct contact opgenomen worden met de aandachtsfunctionaris eergerelateerd geweld van de politie.

Meldnormen

Beroepskrachten moeten in de volgende situaties een melding doen bij Veilig Thuis, nadat de stappen van de meldcode zijn doorlopen:

1. In alle gevallen van (vermoedens van) ernstig huiselijk geweld en kindermishandeling, dat wil zeggen (Vermoedens van) acute- en/of structurele onveiligheid. Als een (minderjarig) slachtoffer zelf om hulp vraagt of zich uit over huiselijk geweld of kindermishandeling (een onthulling (disclosure) doet) kan dat opgevat worden als een acute crisis en valt dat als zodanig onder de eerste meldnorm;
2. In alle andere gevallen waarin je meent dat je, gelet op je competenties, verantwoordelijkheden en professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
3. Als je hulp biedt of organiseert om zorgvragers te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling en constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid:

- **Acute onveiligheid** betekent dat een persoon in direct fysiek gevaar verkeert, dat de veiligheid de komende dagen niet gegarandeerd is en dat er direct bescherming nodig is. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om (een ernstig vermoeden van) seksueel geweld of (dreiging van) fysiek geweld, bijvoorbeeld ex-partnergeweld met wapengebruik of het fysiek mishandelen van kinderen. Maar ook om het onnodig toedienen van medicijnen of een gevaarlijke afwezigheid van basale verzorging bij zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak).
- **Van structurele onveiligheid** wordt gesproken als in gezinnen of huishoudens sprake is van zich herhalende of voortdurende onveilige gebeurtenissen en situaties. Er kan sprake zijn van een patroon van herhaald geweld, maar bijvoorbeeld ook van permanente gebreken in geestelijke en lichamelijke verzorging van zorgafhankelijke kinderen en/of volwassenen. Bijvoorbeeld minderjarige die opgroeien bij ouders met zodanige verslavingsproblematiek dat hun fysieke en emotionele veiligheid worden bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Een specifieke vorm van acute onveiligheid is **disclosure**. We spreken van disclosure (onthulling) als kinderen en/of volwassenen uit zichzelf een professional om hulp vragen bij huiselijk geweld

of kindermishandeling, of zich hierover uiten zonder hulp te vragen. Dit betekent vaak dat het slachtoffer in een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

Een uitgebreide versie van bovenstaande situaties is in **bijlage 1** terug te vinden.

Kindcheck

De Kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het doel van de Kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen om mishandeld of verwaarloosd te worden door de situatie waarin hun ouder(s) verkeert of verkeren. De Kindcheck vindt plaats in stap 1 van de Meldcode. Je vraagt de volwassene of hij of zij kinderen heeft. Vanuit dat punt weet je of je ook met de kinderen rekening moet houden in de situatie of hoe te handelen.

In de kinderopvang is het bijna altijd zo dat een volwassene ouder is van een kind op de opvang. Als het een volwassene betreft die geen ouder is, maar wel onder de Meldcode valt, dus in een gevaarlijke thuissituatie kan verkeren of met geweld te maken heeft, moet altijd de Kindcheck gedaan worden.

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen? Doorloop dan de stappen van de Meldcode. Leg eerst vast door welke signalen bij de ouder je twijfelt aan de veiligheid van de kinderen. Volg daarna de verdere stappen van de Meldcode die ervoor zorgen dat er ook verder onderzoek plaatsvindt en dat er, zo nodig, passende hulp komt.

Loyaliteit van het kind

Kinderen hebben van nature een ontwikkelde loyaliteit naar hun ouders/familie. Het kind wil trouw zijn aan de ouders. Ook al doen ouders iets wat niet fijn is, een kind zal zijn ouder (tot op zekere hoogte) altijd blijven verdedigen. Als ouders hun kind mishandelen of verwaarlozen, geven ze het kind niet waar het recht op heeft. Hiermee verwerven de ouders te weinig verdiensten en krijgt het kind als het ware 'recht op wantrouwen'. Om dat te overleven, want de natuurlijke loyaliteit ontbreekt, zal het kind (onbewust) een manier zoeken om zichzelf te beschermen. Dit kan door bijvoorbeeld extra loyaal te zijn naar broertjes/zusjes in de rol van 'ouder' (parentificatie) of door het ontwikkelen van probleemgedrag. Dit zorgt ervoor dat de waarheid nog moeilijker boven tafel komt en dat de mogelijke consequenties hiervan boven komen.

Omdat loyaliteit van een kind een complexe situatie met zich mee kan brengen, is het altijd verstandig om een specialist in te schakelen, zoals veilig thuis. Dit komt dan ter sprake tijdens het doorlopen van de meldcode.

Participatie kind (bijlage maken)

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen. Serieus genomen worden en een rol hebben in de besluitvorming kan kinderen helpen herstellen van hun ervaringen en hun gevoel van zelfvertrouwen en controle vergroten. Bovendien zijn kinderen een cruciale gesprekspartner: ze beschikken over onmisbare informatie over hun situatie en kunnen vaak goed meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen. Om dit zo goed mogelijk te laten verlopen, is het essentieel om de bijlage te lezen en contact op te nemen met de aandachtsfunctionaris.

Documenteren

Documenteren is een belangrijk onderdeel van de Meldcode. De beroepskrachten die de Meldcode hanteren, moeten juist documenteren. Dit is belangrijk voor de continuïteit, kwaliteit en verantwoording.

Onder het dossier valt alles wat je vastlegt over de betrokkenen en dit valt allemaal onder de AVG (algemene verordening gegevensbescherming). Ook persoonlijke werkaantekeningen horen juridisch gezien tot het dossier, **een geheim dossier is niet toegestaan en strafbaar/beïnvloedbaar voor het proces**. En de inhoud van het dossier moet ten alle tijden inzichtelijk zijn voor de betrokkene.

Uitzonderingen hier zijn:

- Signalen die eerst nog intern besproken moeten worden, voordat je met de betrokkene in gesprek gaat.
- Signalen die je niet kunt bespreken vanwege de veiligheid van de betrokkene.

Waarom documenteren?

1. De acties die zijn en worden ondernomen zijn zichtbaar en transparant.
2. De beroepskracht kan door middel van het dossier in gesprek gaan of verantwoording afleggen over haar handelen tegen elke betrokken persoon.
3. De beroepskracht kan door middel van het dossier gericht advies vragen aan deskundige collega's, Veilig Thuis of een andere externe partner.
4. De beroepskracht kan door middel van het dossier verantwoording afleggen over haar handelen, bijvoorbeeld aan de directie of oudercommissie.
5. Kindcheck: is er sprake van een casus met een ouder en een kind, dan kunnen de signalen en vermoedens die naar aanleiding van het contact met de ouders zijn ontstaan, en die voor de zorg aan het kind van belang zijn, ook in het dossier van het kind worden vermeld.
6. De beroepskracht kan door middel van het dossier verantwoording afleggen over haar handelen, bijvoorbeeld in klacht- en tuchtzaken.

Zorgvuldig documenteren

Let bij het documenteren op zorgvuldig omschrijven van:

- Feiten en interpretaties en dat deze goed gescheiden zijn;
- Met wie, hoe, wanneer en waarover;
- Voor voldoende onderbouwing door feiten;
- Het vermelden van de bron, ook als het van een collega/zorgverlener komt;
- Het beschrijven van de visie van de cliënt;
- Oordelen binnen eigen deskundigheid en gebaseerd op feiten;
- Het beschrijven van diagnoses vanuit de eigen bevoegdheid;
- Neutraliteit bij mening van iemand over de ander;
- Actualiteit van gegevens;
- Beschrijven van het vervolg.

In de kinderopvangbranche is de bewaartermijn van de gegevens twee jaar. Bij Veilig Thuis is dit 20 jaar en dit wordt eventueel verlengd tot het jongste kind in het gezin 18 jaar is.

Binnen Riant documenteer je samen met je leidinggevende. Ouders moeten hier dus van op de hoogte zijn. Locatiemanagers en de beleidsmedewerker weten hoe er binnen Riant beveiligd gedocumenteerd kan worden.

Rechten dossier

De betrokkene heeft een aantal rechten ten aanzien van de gegevens die in het dossier zijn vastgelegd en die op hem betrekking hebben:

- Inzage en afschrift
- Correctie
- Vernietiging

Hierop kunnen wel twee uitzonderingen gemaakt worden, namelijk: uitzondering op het inzagerecht kan worden gemaakt als door de inzage of het afschrift de privacy van een ander wordt geschonden, bijvoorbeeld de privacy van gezinsleden. En een organisatie kan bij een digitaal patiënten-clëntenportaal beslissen om de informatie pas te vermelden, nadat deze met de patiënt/cliënt is besproken.

Informatie over meldrecht in relatie tot het beroepsgeheim

Informatie rondom casussen is erg privacygevoelig en mag ook niet met collega's gedeeld worden. Wettelijk gezien zijn er strenge privacyregels en de 'straffen' op het overtreden hiervan kunnen gevolgen

hebben voor de zaak en dus de veiligheid van het kind. Omdat het erg uitgebreide informatie is, kun je dit bij de aandachtfunctionaris navragen of in bijlage 3 lezen.

Meldinformatie

Meld bij Veilig Thuis na zo mogelijk informeren en toestemming betrekken. Weigert het slachtoffer weloverwogen en in vrijheid toestemming voor melding, meld dan alleen bij ernstig gevaar voor zwaar lichamelijk of psychisch letsel of dood. Overleg met Veilig Thuis.

Route 1: huiselijk geweld en kindermishandeling volwassene-kindrelatie

1. BRENG SIGNALEN IN KAART

Door de pedagogisch medewerker

Breng signalen in kaart die je zorgen bevestigen of ontkrachten. Leg signalen en *vervolgstappen* objectief en feitelijk vast in het dossier, altijd schriftelijk samen met je manager of de aandachtsfunctionaris. Noteer ook wanneer je hierover gesprekken hebt gehad en met wie.

- Wat voor signalen heb je gezien?
- Wat laat de Kindcheck zien? Doe de Kindcheck in overleg met je locatiemanager of de aandachtsfunctionaris. Eerder in dit document is er meer te lezen over de Kindcheck.
- Breng ook in kaart wat er wel goed gaat, wat zijn de krachten van het gezin?
- Trek niet te snel conclusies en ga niet interpreteren. Benader de feiten.

2. OVERLEG MET EEN DESKUNDIGE COLLEGA OF VEILIG THUIS

Ga na of je toestemming hebt om de gegevens met derden te delen. Bij geen toestemming (nog) deel je de casus anoniem en rapporteert dit.

- Heb je na het in kaart brengen van de signalen nog een niet-pluis gevoel en heb je hier passende feiten bij? Overleg het met je naaste collega's > ervaren zij hetzelfde?
- Ga in gesprek met je locatiemanager en deel de casus met de aandachtsfunctionaris. Neem indien nodig contact op met Veilig Thuis om je vragen te stellen. Blijven de vermoedens spelen? Ga door naar stap 3.
- Documenteer wat je doet en blijf de signalen documenteren.

3. PRAAT MET DE OUDERS OF VERZORGERS

- Bespreek je zorgen met ouders/verzorgers van het kind.
- Heeft het kind een leeftijd waarop het ook zijn eigen verhaal kan delen, ga dan ook in gesprek met het kind. Zie hiervoor het kopje: participatie kind.
- Alleen wanneer jouw veiligheid of die van het kind in gevaar kan komen door een gesprek te voeren kan hiervan worden afgezien.
- Je hoeft dit gesprek niet alleen te voeren. Hierbij kan natuurlijk je locatiemanager of de aandachtsfunctionaris aanwezig zijn. Zorg dat je altijd met twee personen van Riant bent tijdens dit soort gesprekken met ouders/verzorgers.
- Bespreek het gesprek na en zorg weer voor feitelijke verslaglegging en voeg dit toe aan het dossier.

4. WEEG HET GEWELD EN/OF KINDERMISHANDELING

- Heb je op basis van stap 1 tot en met 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Weeg het geweld en/of kindermishandeling met de afwegingsvragen.
- Bij twijfel kun je altijd (opnieuw) advies inwinnen bij Veilig Thuis.
- Bij reële kans op schade (structurele of acute onveiligheid) melden!

Afwegingsvragen

1	Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?
	Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier.

		Ja: Ga verder met afweging 2.
Meldnorm 1	2	<i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i> Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
Meldnormen 2 en 3	3	<i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Ga verder met afweging 4.
	4	<i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.
	5	<i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

5. BESLIS: IS MELDEN NODIG? IS HULPVERLENING NODIG?

Beantwoordt de volgende vragen:

- Heb je een vermoeden van of is er sprake van acute of structurele onveiligheid?
 - **Acute onveiligheid:** als een persoon in direct fysiek gevaar verkeert en dienst veiligheid de komende dagen niet gegarandeerd is.
 - **Disclosure:** hiervan is sprake als kinderen uit zichzelf een professional om hulp vragen bij kindermishandeling of huiselijk geweld, of zich hierover uiten zonder expliciet om hulp te vragen. Dit betekent vaak dat er sprake is van een acute crisis en de persoon vreest voor de veiligheid.
 - **Structurele onveiligheid:** er is sprake van herhaling of het voortduren van een onveilige situatie of geweld.

In geval van bovenstaande gevallen: direct een melding maken bij Veilig Thuis! Indien het bovenstaande niet aan de orde is, volg de volgende stappen.

- Is de organisatie in staat om effectieve (passende) hulp te bieden of te organiseren?
- Werken de betreffende ouders/kinderen mee aan de geboden of georganiseerde hulp?
- Leidt deze hulp tot duurzame veiligheid?

Neem twee beslissingen:

- a. Melden is noodzakelijk als er sprake is van acute veiligheid/structurele onveiligheid.
- b. Is hulpverlening of organiseren (ook) mogelijk?
 - i. De professional is in staat om effectieve/passende hulp te bieden of organiseren.
 - ii. De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp.
 - iii. De hulp leidt tot duurzame veiligheid.

Indien hulpverlening op basis van een van deze punten niet mogelijk is, is melden bij Veilig Thuis!

In alle gevallen dient de locatiemanager en aandachtsfunctionaris betrokken te worden bij het proces, zo snel mogelijk, zij is/zijn tevens eindverantwoordelijke van het proces. Van medewerkers wordt verwacht dat zij discreet met de informatie omgaan die zij hebben en- of inwinnen. **Zie het kopje privacy en documenteren voor belangrijke informatie!**

Route 2: bij signalen van mogelijk geweld- of zedendelict door een medewerker kinderopvang jegens een kind – meldplicht

1. IN KAART BRENGEN VAN SIGNALLEN (let op A en B!)

- a. De PM'er observeert en brengt de signalen in kaart en documenteert deze voor zichzelf en deelt dit met de leidinggevende.
- b. **Direct** melding doen van vermoeden bij de houder/leidinggevende
 - i. De PM'er is verplicht het vermoeden van geweld- of zedendelict door een collega jegens een kind direct bij de houder te melden (**tenzij het vermoeden de houder betreft (de houder verdenken), dan direct aangifte doen!**)

2. IN OVERLEG TREDEN MET DE VERTROUWENSINSPECTEUR

- a. De houder:
 - i. **Moet** direct contact leggen met een vertrouwensinspecteur (0900 111 3 111) indien hij/zij aanwijzingen heeft dat een collega een geweld- of zedendelict begaat of heeft begaan jegens een kind.
 - ii. Krijgt advies van de vertrouwensinspecteur over al dan niet te doen van aangifte.
 - iii. Documenteert.

3. AANGIFTE DOEN

- a. De houder:
 - i. Is verplicht bij redelijk vermoeden aangifte te doen bij de politie (aangifteplicht).
 - ii. Stelt de PM'er in ieder geval voor de duur van het onderzoek op non-actief.
 - iii. Legt een draaiboek aan/rapporteert.
 - iv. Raadpleegt de GGD.
 - v. Regelt ondersteuning voor het kind en de ouders.
 - vi. Volgt het ingestelde onderzoek van de politie.
 - vii. Documenteert.

4. HANDELEN NAAR AANLEIDING VAN ONDERZOEK POLITIE

- a. De houder:
 - i. Rehabiliteert en/of;
 - ii. Geeft waarschuwing af en/of;
 - iii. Neemt arbeidsrechtelijke maatregelen.
 - iv. Documenteert.

5. NAZORG BIEDEN EN EVALUEREN

- a. De houder:
 - i. Biedt nazorg aan ouder(s)/verzorger(s) en kinderen.
 - ii. Biedt nazorg aan beroepskrachten.
 - iii. Organiseert ouderavonden.
 - iv. Verwijst door naar externe hulp.
 - v. Evalueert de procedures.
 - vi. Documenteert.

Schema bij de volgende situaties route 2

A. Een werkgever heeft aanwijzingen dat een werknemer seksueel of ander geweld gebruikt tegen een kind

Stap 1
Werkgever neemt meteen contact op met de vertrouwensinspecteur.
Stap 2
De vertrouwensinspecteur overlegt met de werkgever of er aangifte gedaan moet worden.
Stap 3
Werkgever doet aangifte bij politie.

B. Een werknemer heeft aanwijzingen dat een collega seksueel of ander geweld gebruikt tegen een kind

Stap 1
De werknemer doet meteen melding van de aanwijzingen bij zijn werkgever.
Stap 2
De werkgever neemt meteen contact op met de vertrouwensinspecteur over de melding van zijn werknemer.
Stap 3
De vertrouwensinspecteur overlegt met de werkgever of er aangifte gedaan moet worden.
Stap 4
Werkgever doet aangifte bij politie.

Vergeet niet: vermoed je dat de houder zich schuldig maakt aan een geweld- of zedendelict, doe direct aangifte bij de politie!

Uitgebreide informatie over het contact met de vertrouwensinspecteur is te vinden op <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-26d66d46c18e7e97b9733f7f24650333fd32119c/pdf>

De vertrouwensinspecteur is tijdens kantoordagen doordeweeks te bereiken

op 0900 111 3 111

Route 3: bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

1. IN KAART BRENGEN VAN SIGNALLEN

- a. De PM'er:
 - i. Observeert.
 - ii. Brengt signalen in kaart.
 - iii. Bespreekt de signalen met collega's en de leidinggevende.
 - iv. Documenteert.

2. MELDEN VAN HET GEDRAG BIJ DE LEIDINGGEVENDE

- a. De PM'er:
 - i. Meldt het gedrag bij de leidinggevende.
 - ii. Brengt de ouders van de betrokken kinderen op de hoogte.

3. BEOORDELEN ERNST VAN HET GEDRAG

- a. De leidinggevende:
 - i. Raadpleegt veilig thuis en/of de GGD
 - ii. Gaat in gesprek over het gedrag met de ouders van zowel het kind dat het gedrag vertoont als met de ouders van de kinderen die ermee worden geconfronteerd
 - iii. Weegt de ernst van het gedrag
 - 1. *Licht seksueel grensoverschrijdend gedrag*: bespreken in het team, inschakelen externe hulp niet nodig
 - 2. *Matig seksueel grensoverschrijdend gedrag*: waarschuwing, inschakelen hulp
 - 3. *Ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag*: direct ingrijpen vereist, maatregelen conform stap 4
 - iv. Documenteert (in het kind dossier)

4. MAATREGELEN NEMEN

- a. De houder:
 - i. Stelt een intern onderzoek in.
 - ii. Schakelt experts in zoals GGD en Veilig Thuis.
 - iii. Organiseert zorg voor kinderen en ouders.
 - iv. Gaat in gesprek met ouders van het kind dat gedrag vertoont én met de ouders van kinderen die geconfronteerd werden met het gedrag over te nemen maatregelen.
 - v. Documenteert.

5. BESLISSEN EN HANDELEN

- a. De houder:
 - i. Beslist naar aanleiding van het onderzoek over de opvang van het kind dat het gedrag heeft vertoond.

6. NAZORG BIEDEN EN EVALUEREN

- a. De houder:
 - i. Biedt nazorg voor ouders, kinderen en beroepskrachten.
 - ii. Organiseert ouderavonden.
 - iii. Verwijst door naar externe hulp.
 - iv. Evalueert de procedures.
 - v. Documenteert.

Gespreksvoering in moeilijke situaties

Een gesprek voeren over huiselijk geweld en/of kindermishandeling is vaak vee lastiger dan een ander professioneel gesprek. Er kan angst spelen of het niet kunnen vinden van de juiste woorden, dat we niet veroordelen en het vertrouwen niet beschamen. Ook is het altijd lastig in te schatten hoe de betrokkenen reageren. Uitgebreide informatie over gespreksvoering is in bijlage 5 terug te lezen.

‘Als je de zorg deelt, geef je de ander de kans om te veranderen’

Wanneer ga je niet direct in gesprek

- Als de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding is
- Als je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt

- Bij dreiging of agressie van betrokkenen
- Als betrokkenen eerder een gesprek geweigerd hebben
- Als betrokkenen weigeren de nodige hulp te zoeken of
- Als de betrokkenen dreigen hun kind van de instelling weg te halen
- Als betrokkenen dreigen het contact te beëindigen

Overleg in deze gevallen altijd eerst met Veilig Thuis.

Belangstellende vragen:

- a. Wat is er gebeurd
- b. Hoe is het gebeurd
- c. Hoe gaat het thuis
- d. Wat heb je gezien

Dit zijn 'gewone' belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorgt blijft, groter wordt of verdwijnt. Let hierbij ook op gezinsleden. Wel beeld heb je van de partner, kinderen, andere kinderen e.d.? Wanneer er een heel ernstige vorm van geweld vermoed wordt, overleg met veilig thuis over het laten plaatsvinden van het gesprek.

In gesprek

Besprek in het gesprek met de betrokkene de zorg die je hebt. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of de betrokkene de zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat. Houdt bij het delen van zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit normale reacties zijn. Ook kan het als een opluchting komen, dat er eindelijk hulp komt. Het plannen van een vervolgspraak kan essentieel zijn. Bepaal van tevoren wat voor hulp Riant aan betrokkene kan bieden en voor welke hulp andere instanties nodig zijn. Als betrokkenen hulp weigeren, overleg dan met Veilig Thuis.

Tips voor het gesprek

- a. Maak het doel van het gesprek duidelijk
- b. Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord huiselijk geweld en/of kindermishandeling te gebruiken
- c. Vertel de betrokkenen wat er feitelijk is opgevallen
- d. Geef ook aan wat wel goed gaat
- e. Vraag de betrokkenen de genoemde waarneming te herkennen of hoe ze deze verklaren
- f. Vraag bij zorgen om een kind hoe de ouder het kind thuis beleven
- g. Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van betrokkenen, bijvoorbeeld die van ouder m.b.t. hun kind
- h. Spreek bij zorgen om een kind, ouders aan op hun verantwoordelijkheden als opvoeder
- i. Stel open vragen zodat de betrokkene gaat praten (wie, wat, hoe, waar, wanneer)
- j. Praat vanuit jezelf (ik zie dat.)
- k. Wees eerlijk en open, pas op voor vrijblijvendheid
- l. Vraag hoe betrokkenen de geuite zorgen beleven
- m. Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de betrokkenen een kopie
- n. Kies in het gesprek die invalhoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van de betrokkenen
- o. Laat bij een taalbarrière familie, kennis of een kind niet tolken voor zijn ouders
- p. Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- q. Ga na of er al hulp in het gezin is
- r. Als betrokkenen zich dreigen uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dan dat je dit niet accepteert. Geef de betrokkenen de keus: doorgaan met het gesprek zonder dreigen, of het gesprek stoppen.

- s. Als de betrokkenen helemaal opgaan in hun eigen emoties, ga in op de emotie: benoem de emotie, toets het (ik hoor dat u erg boos bent, klopt dat), ben stil, wacht de reactie af. Ga door op de emotie tot je merkt dat deze minder wordt.

Risicofactoren

Er is een aantal risicofactoren te noemen die de kans verhogen op kindermishandeling binnen het gezin. Deze risicofactoren worden verdeeld naar: ouderfactoren, ouder-kind factoren, kindfactoren, gezinsfactoren en factoren specifiek voor seksueel misbruik.

Ouderfactoren	In het verleden gepleegde mishandeling van een kind door de ouder(s)/verzorger(s). De ouder/verzorger is zelf slachtoffer van kindermishandeling. Ernstige psychische stoornis. Zelfmoord- en moorddadige gedachten. Verslaving van de ouder. Persoonlijkheidsstoornis met als kenmerk(en) boosheid, impulsiviteit of instabiliteit. Sterke minimalisering of ontkenning van kindermishandeling. Negatieve houding ten opzichte van interventies.
Ouder-kindfactoren	Ouders/verzorgers die hun kinderen mishandelen hebben vaak een tekort aan opvoedingsvaardigheden. Mishandelende ouders/verzorgers verwonen gebreken in het stellen van grenzen aan kinderen, beheersing van boosheid en stressgevoelens en probleemoplossende vaardigheden. Zij zijn vaker bestraffend en autoritair in de opvoedingsvragen dan ouders/verzorgers die niet mishandelen. Zij hebben vaak opvattingen die het toepassen van deze bestraffende strategieën ondersteunen
Kindfactoren	Leeftijd onder de zes jaar. Premature geboorte. Laag geboortegewicht. Prikkelbare baby. Ernstige of chronische ziekte. Ongewenste geboorte. Kind van ongewenste vader. Hyperactiviteit. Lichamelijke of verstandelijke handicap. Ernstige gedragsproblemen. Lage zelfwaardering van het kind.
Gezinsfactoren	Gezinsstressoren; bijvoorbeeld ziekte in de familie, een ernstige gebeurtenis, dreigend ontslag, problemen met een van de kinderen, enz. Sociaaleconomische stressoren; geen werk en te weinig geld of te veel werk, te veel geld en te weinig tijd. Onvoldoende sociale steun voor het gezin of isolement van het gezin. Geweld in de relatie van de ouders/verzorgers.
Factoren voor seksueel misbruik	De pleger Zowel mannen als vrouwen plegen seksueel misbruik. Mannen zijn wel in de meerderheid. De jeugd is vaak gekenmerkt door nare ervaringen. Duidelijk is dat iemand die het kind misbruikt zich niet of nauwelijks kan inleven in het kind en geen besef heeft van wat het kind doormaakt. De pleger denkt dat hij/zij goede bedoelingen heeft met het kind. Vaak gelooft de volwassene dat het kind het ook zelf wilde. Het gezin Het 'prototype' gezin waar de kans op misbruik groter is, bestaat niet. Hooguit zijn er omstandigheden te zien waaruit blijkt dat er te weinig bescherming is voor het kind.

	In deze gezinnen is een duidelijke verstoring van verhoudingen in het gezin. Maar kan ook in een gezin waarbij niks aan de hand lijkt te zijn. Oudere broers en zussen kunnen ook plegers zijn. Het komt voor is alle lagen van en culturen van de bevolking. Het extra kwetsbare kind. Geen enkel kind in bij machte om tegen een vertrouwde volwassene die misbruik pleegt in te gaan. Extra risico loopt een jong kind maar ook een ouder kind met een verstandelijke achterstand of handicap. Een kind met een lichamelijke handicap loopt extra risico wanneer hij voor lichamelijke verzorging van andere afhankelijk is
--	---

Beschermende factoren

- Veerkracht, vitaliteit.
- Sociale competentie.
- Emotionele intelligentie en in staat zijn gevoelens te herkennen en te benoemen.
- Groot aanpassingsvermogen.
- Een goede lichamelijke gezondheid.
- Goede relatie met broers en zussen.
- Een goede relatie hebben met een volwassene die niet met het geweld te maken heeft.
- Steun uit de omgeving.

Bijlagen

Bijlage 1: Signaallijsten

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen er signalen zijn. Het gebruik van een specifieke signalenlijst kan zinvol zijn, maar blijkt vaak schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Maar dit kan ook wat anders betekenen, zoals een echtscheiding, overlijden van een familielid etc. Hoe meer signalen van de lijst te zien zijn bij de kinderen, hoe groter de kans dat er sprake kan zijn van kindermishandeling.

Belangrijke aspecten bij kindsignalen

- Veranderingen bij de jeugdige (onder ander in gedrag en uiterlijk).
- Het voorkomen van niet-leefstijdsadequaat gedrag (gedrag passend bij de jongere of oudere kinderen).
- Het voorkomen van abnormaal gedrag.
- Extreme (grensoverschrijdende) gedragingen.

Algemeen

Materiele omstandigheden

In dit leefgebied worden problemen genomen die betrekking hebben op de woonomstandigheden van de jeugdige, de kwaliteit van de materiële verzorging van de jeugdige, de kwaliteit en veiligheid van de buurt waarin de jeugdige opgroeit en de financiële situatie van de jeugdige/het gezin.

- Er zijn problemen betreffende de woning waarin de jeugdige woont.
- De jeugdige krijgt onvoldoende materiële verzorging of er is sprake van onvoldoende investering in algemeen gangbare uitgaven.
- Het gezin/de jeugdige heeft financiële problemen of is afhankelijk van een uitkering en/of anderen.
- Het gezin/de jeugdige woont in een buurt die ontoereikend of onveilig is voor het grootbrengen/opgroeien van jeugdigen.
- Het gezin/de jeugdige heeft geen vaste woon- of verblijfsplaats of verhuist vaak.

Gezondheid, lichamelijk functioneren, seksualiteit en verzorging

Dit leefgebied betreft de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de jeugdige en/of de ouder(s) en het functioneren en de ontwikkeling van de jeugdige.

- De jeugdige heeft problemen of een stoornis op het gebied van het emotionele of sociale functioneren en/of het gedrag.
- Risicovol gedrag van de ouder(s) en/of inadequate lichamelijke en medische verzorging die de (ongeboren) jeugdige kan schaden.
- De jeugdige heeft (onverklaarbaar) letsel en/of lichamelijke klachten die op kindermishandeling of jeugdprostitutie kunnen wijzen.
- De jeugdige is minderjarig en (aanstaand) ouder.
- Er is sprake van middelengebruik (alcohol, drugs, medicatie), gok- of computerverslaving bij de jeugdige en/of de ouder(s) of een ander gezinslid.
- De ouder (of ander gezinslid) heeft fysiek/zintuigelijke problemen en/of handicaps, sociale, emotionele, cognitieve of gedragsproblemen en/of een specifieke emotionele gedrags- of persoonlijkheidsstoornis.
- Ingrijpende gebeurtenissen (life events).

Opvoeding en gezinsrelaties

Dit leefgebied betreft de pedagogische en relationele condities in het gezin waarin de jeugdige opgroeit.

- Er is onenigheid binnen het gezin of tussen de ouders en/of de relatie tussen de jeugdige en ouders is problematisch.

- De jeugdige is slachtoffer van kindermishandeling.
- De ouders hebben problemen in de opvoeding van de jeugdige en/of er zijn factoren die het ouderschap bemoeilijken.
- Er is sprake van een civielrechtelijke kinderschermingsmaatregel.
- Er zijn problemen met veranderingen in de gezinssamenstelling (die voor instabiliteit binnen het gezin zorgen).
- Er is sprake van hulpverlening aan een gezinslid vanwege ernstige problematiek
- Een ander gezinslid dan de jeugdige is betrokken bij criminele activiteiten.

Onderwijs en werk

Dit leefgebied betreft het onderwijs (ook kinderopvang en buitenschoolse opvang) dat de jeugdige volgt en/of het werk dat de jeugdige heeft. Daarnaast gaat het ook om de omstandigheden die de onderwijs- en/of werksituatie van de jeugdige kunnen beïnvloeden.

- De jeugdige heeft problemen in het cognitief functioneren, leren en schoolprestaties.
- De jeugdige is van school/kinderopvang gestuurd.
- De jeugdige wisselt veelvuldig van school/kinderopvang.
- De jeugdige is leerplichtig en gaat niet naar school.
- De jeugdige is niet meer leerplichtig, maar heeft geen baan/praktijkonderwijs, geen startkwalificatie, geen vrijwilligerswerk en/of participeert onvoldoende in de samenleving.
- Kenmerken van de dagbesteding (school, kinderopvang, buitenschoolse opvang of werk) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.
- Kenmerken van opleiding/werk/betrokkenheid ouder(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.

Sociale omgeving buiten het gezin

Dit leefgebied betreft de omgeving (en met name de relaties in die omgeving) van de jeugdige buiten het gezin en buiten school/werk en het gedrag van de jeugdige in die omgeving. Dus bijvoorbeeld de kwaliteit van vriendschapsrelaties, het gedrag van de jeugdige (en evt. overlast/criminaliteit) op straat en openbare plekken (kinder- en jongerenwerk in buurthuis, winkels, cafés, etc.).

- Er is sprake van een gebrekkig(e) (interactie met het) sociaal netwerk van de ouders en/of de jeugdige heeft geen hobby's of interesses.
- De jeugdige en/of ouders maken geen of weinig gebruik van (sociale) voorzieningen en/of zijn onbereikbaar voor voorzieningen en/of zijn zorgwerkende zorgmijders.
- De jeugdige en/of zijn ouders ervaren uitsluiting, discriminatie of intimidatie/pesterij als gevolg van het behoren tot een specifieke groep.
- De relatie tussen de jeugdige en/of zijn ouders hebben in de leefomgeving gedragsproblemen of zijn betrokken bij criminele activiteiten.
- De relatie tussen de jeugdige en leeftijdsgenoten en/of volwassenen is problematisch.
- De jeugdige is slachtoffer van criminaliteit.
- De jeugdige heeft een strafrechtelijke maatregel.
- De jeugdige is makkelijk beïnvloedbaar door andere en daarvoor kwetsbaar.

Signalenlijst kindermishandeling 0 – 4 jaar

Lichamelijke signalen

- Blauwe plekken.
- Krab-, bij of brandwonden.
- Botbreuken.
- Littertekens.

Signalen ontwikkeling

- Achterblijven in taal-, spraak, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling.
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling.
- Regressief gedrag (terugkeren naar eerdere fase in de ontwikkeling).

- Niet zindelijk op de leeftijd waarvan men het verwacht.

Sociaal- emotionele gedragssignalen

- Plotselinge gedragsverandering.
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel.
- Labiel, nerveus, depressief.
- Angstig.
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos.
- Agressief.
- Hyperactief.
- Niet lachen, niet huilen.
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn.
- Eetproblemen.
- Slaapstoornissen.
- Vermoeidheid, lusteloosheid.

Ten opzichte van verzorgers:

- Totale onderwerping aan wensen van verzorgers.
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van verzorgers.
- Onverschilligheid ten opzichte van verzorgers.
- Kind is bang voor verzorger.
- Kind toont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn.

Ten opzichte van andere volwassenen:

- Bij oppakken houdt het kind zich opvallend stijf.
- Bevriezing bij lichamelijk contact.
- Allemansvriend.
- Lege blik in ogen en vermijden van oogcontact.
- Waakzaam, wantrouwend.

Ten opzichte van andere kinderen:

- Speelt niet met andere kinderen.
- Is niet geliefd bij andere kinderen.
- Wantrouwend.
- Terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Signalen verzorging/voeding

- Ondervoeding.
- Voedingsproblemen bij baby's.
- Steeds wisselen van voeding.
- Veel spugen.
- Matig groeien, ondanks voldoende hoeveelheid voeding.
- Weigeren van voeding.
- Achterblijven in lengtegroei.
- Slechte hygiëne.
- Ernstige luieruitslag.
- Onvoldoende kleding.
- Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg.
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht.
- Herhaalde ziekenhuisopnamen.
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg.
- Traag herstel door onvoldoende zorg.

Signalen ouder

- Verzorger draagt kind als 'postpakketje'.
- Verzorger troost kind niet bij huilen.
- Verzorger klaagt overmatig over het kind.
- Verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind.
- Verzorger toont weinig belangstelling voor het kind.
- Geweld in eigen verleden.
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig.
- Onzeker, nerveus en gespannen.
- Onderkoel brengen van eigen emoties.
- Negatief zelfbeeld.
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuis gaan ('shopping').
- Afspraken niet nakomen.
- Kind opeens van peuterspeelzaal/kinderdagverblijf afhalen.
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen.
- Verzorger met psychiatrische problemen.
- Verslaafde verzorger.

Signalen gezin

- Multi-probleem gezin.
- Ouder die er alleen voor staat.
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin.
- Isolement.
- Vaak verhuizen.
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- Veel ziekte in het gezin.
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven.
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.

Signalen voor kinderopvang

- Regelmatig te laat gebracht/gehaald.
- Geen of weinig belangstelling van alle ouders voor (belevissen of ontwikkeling) van het kind.
- Afwijkend gedrag van het kind bij het halen en brengen door ouders.
- Zich niet willen uitkleden voor het slapen.
- Niet verschoond willen worden.
- Knijpen, bijten, haren trekken van andere kinderen.
- Kind wordt onverzorgd gebracht (bijvoorbeeld een heel volle luier, ongewassen, hongerig).
- Kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid.

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

- Verwondingen aan genitaliën.
- Vaginale infecties en afscheiding.
- Jeuk bij vagina en/of anus.
- Problemen bij het plassen.
- Recidiverende urineweginfecties.
- Pijn in de bovenbenen.
- Pijn bij lopen en/of zitten.
- Seksueel overdraagbare ziekten.
- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of een vrouw in het bijzonder.
- Excessief en/of dwangmatig masturberen.
- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact.
- Niet-leeftijdsadequaate seksueel spel.
- Kennis van seksualiteit niet leeftijdsadequaate.

- Angst om zich uit te kleden.
- Angst om op de rug te liggen.
- Negatief lichaamsbeeld; ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam.
- Schrikken bij aangeraakt worden.
- Houterige motoriek (onderlichaam op slot).
- Geen plezier in bewegingsspel.

Signalen specifiek voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

- Agressie: kopiëren van gewelddadige gedrag van de vader (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertje/zusjes te slaan).
- Opstandigheid.
- Angst.
- Negatief zelfbeeld.
- Passiviteit en teruggetrokkenheid.
- Zichzelf beschuldigen.
- Verlegenheid.
- Wantrouwen ten aanzien van de omgeving.
- Gebrek aan sociale vaardigheden.

Signalen bij verwaarlozing

- Groeiachterstand in lengte, gewicht en schedelomvang.
- Vaker infecties.
- Meerdere ziekenhuisopnames.
- Vertraagde ontwikkeling.
- Hechtingsproblematiek.
- Angstig, afwerend.

Signalen specifiek voor het syndroom van Münchhausen by Proxy

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met ziektebeeld.
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen.
- Symptomen verdwijnen als verzorger en kind worden gescheiden.
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek.
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en dringt daar zelfs op aan.
- Voorvallen kinderen in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen.
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulpen, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie (extreme vermoeidheid).
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten.
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis.
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden.
- Er wordt vaak van arts gewisseld.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders van Münchhausen by Proxy Syndroom, is dat in deze gevallen de moeder vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl bij MHBPS moeder de zorg niet willen uitbesteden.

Signalenlijst kindermishandeling 4 – 12 jaar

Lichamelijke signalen

- Blauwe plekken.
- Krab-, bij of brandwonden.
- Botbreuken.
- Littekens.

Signalen ontwikkeling

- Achterblijven in taal-, spraak, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling.
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling.
- Regressief gedrag (terugkeren naar eerdere fase in de ontwikkeling).
- Niet zindelijk.

Sociaal- emotionele gedragssignalen

- Plotselinge gedragsverandering.
- Labiel, nerveus, gespannen.
- Depressief.
- Angstig.
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos.
- Agressief.
- Hyperactief.
- Destructief.
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel.
- Vermoeidheid, lusteloosheid.
- Niet lachen, niet huilen.
- Niet tonen van gevoelens, zelf niet bij lichamelijke pijn.
- Schuld- en schaamtegevoelens.
- Zelf verwondend gedrag.
- Eetproblemen.
- Anorexia/boulimia.
- Slaapstoornissen.
- Bedplassen/broekpoepen.

Ten opzichte van verzorgers:

- Totale onderwerping aan wensen van verzorgers.
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van verzorgers.
- Onverschilligheid ten opzichte van verzorgers.
- Kind is bang voor verzorger.
- Kind toont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn.

Ten opzichte van andere volwassenen:

- Bevriezing bij lichamelijk contact.
- Allemansvriend.
- Lege blik in ogen en vermijden van oogcontact.
- Waakzaam, wantrouwend.

Ten opzichte van andere kinderen:

- Speelt niet met andere kinderen.
- Is niet geliefd bij andere kinderen.
- Wantrouwend.
- Terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Signalen verzorging/voeding

- Slechte hygiëne.
- Onvoldoende kleding.
- Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg.
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht.
- Herhaalde ziekenhuisopnamen.

- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg.
- Traag herstel door onvoldoende zorg.
- Ondervoeding.

Signalen ouder

- Verzorger troost kind niet bij huilen.
- Verzorger klaagt overmatig over het kind.
- Verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind.
- Verzorger toont weinig belangstelling voor het kind.
- Geweld in eigen verleden.
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig.
- Onzeker, nerveus en gespannen.
- Onderkoeld brengen van eigen emoties.
- Negatief zelfbeeld.
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuis gaan ('shopping').
- Afspraken niet nakomen.
- Kind opeens van peuterspeelzaal/kinderdagverblijf afhaken.
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen.
- Verzorger met psychiatrische problemen.
- Verslaafde verzorger.

Signalen gezin

- Multi-probleem gezin.
- Verzorger die er alleen voor staat.
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin.
- Isolement.
- Vaak verhuizen.
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- Veel ziekte in het gezin.
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven.
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.

Signalen voor onderwijs

- Leerproblemen.
- Taal- of spraakproblemen
- Plotselinge drastische terugval in schoolprestaties.
- Faalangst.
- Hoge frequentie schoolverzuim.
- Altijd heel vroeg op school zijn en na schooltijd op school(plein) blijven.
- Regelmatig te laat op school komen.
- Geheugen- of concentratieproblemen.
- Geen of weinig belangstelling van de ouders voor (De schoolprestaties van) het kind.
- Angstig bij het omkleden (bijvoorbeeld met gym of zwemmen).
- Afwijkend gedrag wanneer de ouders het kind van school halen.
- Kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid.
- Onverzorgd naar school.
- Zonder ontbijt naar school/geen lunchpakketje mee.
- Ouders nemen schooladviezen niet over.
- Te hoge druk op schoolprestatie.

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

- Wondingen aan genitaliën.
- Vaginale infecties en afscheiding.
- Jeuk bij vagina en/of anus.

- Problemen bij het plassen.
- Recidiverende urineweginfecties.
- Pijn in de bovenbenen.
- Pijn bij lopen en/of zitten.
- Seksueel overdraagbare ziekten.
- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of een vrouw in het bijzonder.
- Sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd.
- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact.
- Seksueel agressief of dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen.
- Niet-leeftijdsadequaat seksueel spel.
- Kennis van seksualiteit niet leeftijdsadequaat.
- Angst om zich uit te kleden.
- Angst om op de rug te liggen.
- Negatief lichaamsbeeld; ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam.
- Schrikken bij aangeraakt worden.
- Houterige motoriek (onderlichaam op slot).
- Geen plezier in bewegingsspel.

Signalen specifiek voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

- Agressie: kopiëren van gewelddadige gedrag van de vader (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertje/zusjes te slaan).
- Agressief ten aanzien van leeftijdsgenoten.
- Wreedheid en agressie tegenover dieren.
- Alcohol- of drugsgebruik.
- Opstandigheid.
- Angst.
- Negatief zelfbeeld.
- Passiviteit en teruggetrokkenheid.
- Zichzelf beschuldigen.
- Lichamelijke klachten.
- Extreem bezorgd over ene ouder (slachtoffer).
- Extreem bezorgd over jongeren broertjes/zusjes.
- Verlegenheid.
- Suïcidaliteit.
- Sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen).
- Wantrouwen ten aanzien van de omgeving.
- Schooluitval.
- Moeite met concentreren.
- Overcompenseren.

Signalen bij verwaarlozing

- Klein en ondergewicht.
- Onverzorgd, vuil, stinkt.
- Onvoldoende kleding.
- Leerproblemen.
- Vermindert zelfvertrouwen.
- Loopt achter.
- Hyperactief.
- Agressief.
- Teruggetrokken.
- Onzeker.
- Slechte relaties.

- Destructief.
- Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg.
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht.
- Herhaalde ziekenhuisopnamen.
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg.
- Traag herstel door onvoldoende zorg.

Signalen specifiek voor het syndroom van Münchhausen by Proxy

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met ziektebeeld.
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen.
- Symptomen verdwijnen als verzorger en kind worden gescheiden.
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek.
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en dringt daar zelfs op aan.
- Voorvallen kinderen in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen.
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie (extreme vermoeidheid).
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten.
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis.
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden.
- Er wordt vaak van arts gewisseld.

Hieronder staat een link met een uitgebreide signaallijst.

KDV: pagina 50

BSO: pagina 55

<https://www.boink.info/stream/protocol-kindermishandeling-en-grensoverschrijdend-gedrag-voor-de-kinderopvang2018definitief.pdf/20180702215911>

Bijlage 2: uitgebreide definities

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	• Vermoeden van (ernstig) toegebracht letsel bij personen vanaf -9 maanden of een poging daartoe dat als teken van onveiligheid wordt ingeschat. Daaronder vallen tenminste alle letsels die medische behandeling behoeven. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie door iemand uit de huiselijke kring of door iemand tot wie het slachtoffer in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, en een reële kans op herhaling of onvoldoende zicht daarop. • Acute bedreiging door een ouder/verzorger om een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (opsluiting, familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking (VGV)). • Onthouden van direct noodzakelijke zorg, voedsel, medicatie, huisvesting en hulpmiddelen waardoor de gezondheid acuut wordt bedreigd (-9 maanden tot 110 jaar). • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een minderjarige, (zorg)afhankelijke volwassene of oudere verzint, (medische) onderzoeksgegevens of bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek bewust selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen die acuut de gezondheid bedreigen, daadwerkelijk veroorzaakt. • Door het slachtoffer of ouder/pleger zelf onthullen van - en/of hulp vragen voor - een situatie van actuele kindermishandeling en of huiselijk geweld waar hulp onvoldoende oplossing voor biedt. • Een acuut onveilige situatie ontstaat of zorg dreigt weg te vallen voor een minderjarige of (zorg)afhankelijke volwassene of oudere vanwege een (dreigende) suicide, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol en/of drugs door ouder/verzorger. • Gebruik van alcohol/drugs door zwangere of huiselijk (fysiek) geweld richting zwangere dat acuut de gezondheid van de zwangere en/of de ongeborene bedreigt.

	• Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • Blootstellen van een kind aan oorlogsgeweld door te gaan wonen in een oorlogsgebied en/of zich aan te sluiten bij een groepering die aan strijd in oorlogsgebied deelneemt. • Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene. • Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken. • Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.
--	--

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	• Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld. • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn

	van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.
--	--

Bijlage 3: Juridisch kader bij de Meldcode

Onder bepaalde voorwaarden kan een melding van huiselijk geweld worden gedaan. Hierbij staat *zorgvuldigheid* centraal. Uit rechterlijke uitspraken blijft dat het beroepsgeheim mag worden doorbroken, mits dit maar zorgvuldig gebeurt.

Beroepsgeheim

Het is bijna onvermijdelijk dat je in je werk signalen van huiselijk geweld tegenkomt. Van alle volwassenen tussen de 18 en 70 jaar, is 45% ooit slachtoffer geweest van huiselijk geweld, als kind, partner of ouder. Zelf om hulp vragen blijft lastig, hulp is vaak wel nodig. Snelle interventie kan escalatie voorkomen. Tevens heeft dit ook invloed op de ontwikkeling van kinderen. Snel ingrijpen is cruciaal.

Echter kun je niet zomaar alle informatie delen. De regelgeving op het gebied van de geheimhoudingsplicht is streng, maar biedt wel ruimte om het belang van de cliënt af te wegen tegen het belang van geheimhouding. Ook binnen de kinderopvang heb je omtrent dit onderwerp geheimhoudingsplicht.

Het beroepsgeheim verplicht de beroepskracht om geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven. Het doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot hulpverlening zo laag mogelijk te maken. Er doet zich bij de omgang met het beroepsgeheim een zekere paradox voor. Het beroepsgeheim is het instrument bij uitstek om ervoor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toekomen om hun verhaal te doen en over hun zorgen te spreken. Maar kan er ook voor zorgen dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen kan worden, omdat de beroepskracht vanwege het beroepsgeheim niet mag ingrijpen.

Omgang met het beroepsgeheim is een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het beroepsgeheim waar nodig.

In het geval van kinderen of jongeren moet toestemming worden verkregen via de wettelijke vertegenwoordiger en/of de jongere zelf. Via de wegwijzer van de Rijksoverheid (Horen, zien en zwijgplicht) kun je nagaan welke regels er in de kinderopvang van toepassing zijn.

Het beroepsgeheim is niet absoluut. Ook zonder toestemming van de cliënt kan er melding gemaakt worden van huiselijk geweld of kindermishandeling onder bepaalde voorwaarden. De beroepskracht is dan van mening dat de plicht om te spreken zwaarder weegt dan de geheimhoudingsplicht. Je moet dan wel kunnen verantwoorden waarom je zonder toestemming een melding doet.

Bij het besluiten of je het beroepsgeheim schendt, kun je onderstaande vragen gebruiken:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn cliënt behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om hetzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de cliënt te vragen of krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
4. Zijn de belangen van de cliënt die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de cliënt heeft bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan, welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Met toestemming van de cliënt is gegevensuitwisseling bijna altijd rechtmatig. Maar om toestemming te verkrijgen moet je eerst in gesprek met de betrokkene(n).

Vuistregels over het delen van informatie

- Vertel de cliënt dat je informatie over hem wilt opvragen, waarom dat nodig is en bij wie je dat gaat doen
- Vraag wat de cliënt daarvan vindt
- Stel vast of je toestemming hebt

- Kom tot een besluit waarbij je informatie verstrekken op basis van toestemming de voorkeur heeft maar toestemming niet noodzakelijk is. Informeer de client over je besluit
- Beoordeel of het mogelijk is dat je client aanwezig is bij de informatie-uitwisseling.

Afwijken van de regels over openheid kan alleen in verband met de veiligheid van (de kinderen van) de cliënt, van jezelf of van anderen. Het verstekken van gegevens aan derden moet goed gemotiveerd worden, ook achteraf. Leg daarom altijd alle stappen die je zet rondom het doorbreken van het zwijgen vast in het cliëntendossier. Hoe meer informatie, hoe beter.

Nog uitgebreidere informatie is bij de aandachtsfunctionarissen terug te vinden.

Bij twijfel, neem contact met hen op.

Bijlage 4: Participatie kind

Hieronder wordt samengevatte informatie weergegeven. Uitgebreide informatie is te vinden in *Handreiking: Participatie van kinderen in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*.
https://lvak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf

Aanleiding

In Nederland zijn er nog veel kinderen die thuis verwaarloosd, mishandeld of seksueel misbruikt worden of getuige zijn van geweld tussen hun ouders. Mishandeling en/of verwaarlozing kunnen leiden tot lichamelijke letsels, gedragsproblemen, emotionele problemen, een ontwikkelingsachterstand, hechtingsproblemen en een PTSS. Dit komt doordat het basisgevoel van veiligheid beschadigd is geraakt.

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij kunnen vertrouwen. Serieus genomen worden en een rol hebben in de besluitvorming kan kinderen helpen herstellen van hun ervaringen en hun gevoel van zelfvertrouwen en controle vergroten. Bovendien zijn kinderen een cruciale gesprekspartner: ze beschikken over onmisbare informatie over hun situatie en kunnen vaak goed meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen. Als kinderen betrokken worden bij beslissingen over hun situatie heeft dat een positieve invloed op het slagen van interventies en op de veiligheid van kinderen.

In het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) van de Verenigde Naties (VN) is vastgesteld dat kinderen er recht op hebben betrokken te worden bij belangrijke beslissingen én dat professionals daartoe verplicht zijn. Nederland heeft dit verdrag in 1995 ondertekend. Uit een onderzoek van de Kinderombudsman blijft dat kinderen aangeven dat er vaak niet of te laat met hen is gepraat. Hun ervaring is dat hulpverleners en omstanders teveel alleen naar de ouders of andere volwassenen luisteren; er wordt vooral over de kinderen gepraat, zelfs waar het kind bij is.

Om kinderen toch te betrekken in gesprekken en in het zoeken naar oplossingen is het essentieel om juiste gesprekstechnieken toe te passen. Hieronder gaan we daar kort op in, voor de volledigheid verwijzen we je door naar de complete handreiking (zie link hierboven).

Betekenisvolle participatie

Kortgezegd is participatie betekenisvol als kinderen ervaren dat er naar hen wordt geluisterd en dat ze serieus genomen worden. Hiervoor zijn vijf stappen van belang:

1. Zorg voor een goede voorbereiding zodat het kind goed geïnformeerd een mening kan vormen.
2. Stel het kind in staat zijn of haar mening vrijelijk te uiten.
3. Weeg de visie van het kind mee in de besluitvorming: geef passend gewicht aan de mening van het kind.
4. Koppel terug wat met de mening van het kind is gedaan.
5. Stel het kind in staat om in verweer te komen tegen een beslissing.

Checklist

In de checklist wordt stapsgewijs aangegeven welke actie je als professional kan toepassen, waar tenminste aandacht voor moet zijn en hoe dit in de praktijk vormgegeven kan worden. Er wordt verwezen naar de hoofdstukken met uitgebreide informatie. Hoofdstuk 3 van de *handreiking* bevat de meeste essentiële informatie om kinderen juist te betrekken in gesprekken en het uiten van hun gevoel/wensen.

Checklist:

	Acties t.b.v. aanpassen meldcode	Daarin tenminste aandacht voor:	Zie verder:
1	Scan de meldcode op het woord 'cliënt', 'patiënt' of 'ouder en/of kind' en andere algemene termen	Benoem expliciet wie bedoeld wordt: ouder/verzorger, ouder én kind of kind Benoem tenminste in stap 3 het kind expliciet als gesprekspartner	
2	Neem voorschriften op voor het geven van procesinformatie aan kinderen: wie is wat waarom en wanneer aan het doen	Informatie over: • inhoud zorgen • inhoud besluiten • moment en inhoud terugkoppeling • proces van besluitvorming • mogelijkheden voor participatie recht op klacht of verzet	H. 3.1.1
3	Neem voorschriften op over informatie aan kinderen over hun recht veilig op te groeien	Informatie over: • de normale omgang tussen ouders en kinderen • ontschuldigen van kinderen	H. 3.1.2
4	Neem voorschriften op over informatie aan kinderen over hun recht hun mening te geven	Informatie over hun recht om betrokken te worden, hun mening te geven en de mogelijkheden daarvan	H. 3.1.3
5	Neem voorschriften op voor het vragen en luisteren naar de visie van kinderen (horen van kinderen)	Informeren en luisteren naar: • mening over bestaande zorgen • door kind geopperde oplossingen • mening over voorgestelde beslissingen	H. 3.2.1
6	Neem voorschriften op voor het wegen van de mening van het kind in de besluitvorming	Hoe de mening van het kind wordt gehoord en meegewogen in de besluitvorming	H. 3.2.2
7	Benoem expliciet welke route te nemen bij een disclosure van een kind	• direct advies vragen aan Veilig Thuis, vervolgstappen samen bepalen	h.3.2.3
8	Neem informatie op over herstelgericht handelen	Steun bieden aan kinderen, ook na overdracht of melding Contact houden met Veilig Thuis en andere hulpverlening	H.3.3.
9	Neem een bijlage op met (verwijzing naar) kwalitatieve gesprekstips		Bijlage I

Bijlage 5: Gespreksvoering in moeilijke situaties

Een gesprek voeren over huiselijk geweld en/of kindermishandeling is vaak veel lastiger dan een ander professioneel gesprek. Er kan angst spelen of het niet kunnen vinden van de juiste woorden, dat we niet veroordelen en het vertrouwen niet beschamen. Ook is het altijd lastig in te schatten hoe de betrokkenen reageren.

‘Als je de zorg deelt, geef je de ander de kans om te veranderen’

Wanneer ga je niet direct in gesprek

- Als de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding is
- Als je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt
- Bij dreiging of agressie van betrokkenen
- Als betrokkenen eerder een gesprek geweigerd hebben
- Als betrokkenen weigeren de nodige hulp te zoeken of
- Als de betrokkenen dreigen hun kind van de instelling weg te halen
- Als betrokkenen dreigen het contact te beëindigen
- Overleg in deze gevallen altijd eerst met Veilig Thuis.

Belangstellende vragen:

- i. Wat is er gebeurd
- ii. Hoe is het gebeurd
- iii. Hoe gaat het thuis
- iv. Wat heb je gezien

Dit zijn ‘gewone’ belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorgt blijft, groter wordt of verdwijnt. Let hierbij ook op gezinsleden. Wel beeld heb je van de partner, kinderen, andere kinderen e.d.? Wanneer er een heel ernstige vorm van geweld vermoed wordt, overleg met veilig thuis over het laten plaatsvinden van het gesprek.

In gesprek

Besprek in het gesprek met de betrokkene de zorg die je hebt. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of de betrokkene de zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat. Houdt bij het delen van zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit normale reacties zijn. Ook kan het als een opluchting komen, dat er eindelijk hulp komt. Het plannen van een vervolgspraak kan essentieel zijn. Bepaal van tevoren wat voor hulp Riant aan betrokkene kan bieden en voor welke hulp andere instanties nodig zijn. Als betrokkenen hulp weigeren, overleg dan met Veilig Thuis.

Tips voor het gesprek

1. Maak het doel van het gesprek duidelijk
2. Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord huiselijk geweld en/of kindermishandeling te gebruiken
3. Vertel de betrokkenen wat er feitelijk is opgevallen
4. Geef ook aan wat wel goed gaat
5. Vraag de betrokkenen de genoemde waarneming te herkennen of hoe ze deze verklaren
6. Vraag bij zorgen om een kind hoe de ouder het kind thuis beleven
7. Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van betrokkenen, bijvoorbeeld die van ouder m.b.t. hun kind
8. Spreek bij zorgen om een kind, ouders aan op hun verantwoordelijkheden als opvoeder
9. Stel open vragen zodat de betrokkene gaat praten (wie, wat, hoe, waar, wanneer)
10. Praat vanuit jezelf (ik zie dat.)
11. Wees eerlijk en open, pas op voor vrijblijvendheid

12. Vraag hoe betrokkenen de geuite zorgen beleven
13. Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de betrokkenen een kopie
14. Kies in het gesprek die invalhoek die aansluit in de specifieke cultuur en gewoonten van de betrokkenen
15. Laat bij een taalbarrière familie, kennis of een kind niet tolken voor zijn ouders
16. Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
17. Ga na of er al hulp in het gezin is
18. **Als betrokkenen zich dreigen uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dan dat je dit niet accepteert. Geef de betrokkenen de keus: doorgaan met het gesprek zonder dreigen, of het gesprek stoppen.**
19. Als de betrokkenen helemaal opgaan in hun eigen emoties, ga in op de emotie: benoem de emotie, toets het (ik hoor dat u erg boos bent, klopt dat), ben stil, wacht de reactie af. Ga door op de emotie tot je merkt dat deze minder wordt.

Hulpzinnen

- Ik wil met u praten over..
- K maak me zorgen over, omdat....
- Er is een verandering ontstaat...
- Benoem feiten, concreet gedrag....
- Mij valt op..., het lijkt of....
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk...
- Uw kind heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in uw omgeving?
- Bij vervolg gesprek ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering heeft plaatsgevonden.

Waarnemen, registreren en accepteren

Een belangrijke en waarschijnlijk meest moeilijke vaardigheid is het 'gewoon' waarnemen, registreren en accepteren wat betrokkenen zeggen. Dwing jezelf het etiketteren en interpreteren te minimaliseren. Kom niet onmiddellijk met ideeën. Normatieve gedachten kunnen je referentiekader belemmeren. Zo zet je jezelf en de hulpverlening klem, omdat de betrokkenen als gesprekspartner als negatief en beperkt interpreteert.

Wees een OEN, laat OMA thuis, gebruik LSD

- Wees een OEN (open, eerlijk en nieuwsgierig)
- Laat OMA thuis (opvattingen, meningen en adviezen)
- Neem LSD mee (luisteren, samenvatten en doorvragen)

Zorgvuldig in gesprek gaan bij stap 3

Schematisch ziet een gesprek waarin de professional in gesprek gaat met de betrokkene er als volgt uit

1. Beschrijf de signalen in feiten: benoem wat je hebt gezien, gehoord of op een andere manier hebt waargenomen. Stel je mening of je oordeel over deze signalen nog even uit.
2. Nodig de betrokkene uit om een reactie te geven: geef de betrokkene de ruimte om te vertellen of hij de signalen (gedeeltelijk) herkent, of juist niet herkent en wellicht andere signalen ziet.
3. Ga vervolgens in gesprek: bespreek samen mogelijke oorzaken van problemen, wat er aan gedaan zou kunnen worden en of er al hulp is en als dat niet het geval is of hulp gewenst wordt
4. Vat samen en beschrijf je vervolgstap(pen)

Als je aan het einde van het gesprek al weet dat je een melding gaat doen bij Veilig Thuis, kun je dat meteen vertellen waarbij je ook de inhoud van de melding beschrijft.

NB:

- Als je aan het eind van het gesprek nog niet weet welke vervolgstap je gaat zetten omdat je eerst nog intern of met VT wilt overleggen, beschrijf dan aan het eind van het gesprek wanneer je de betrokkene zult laten weten wat er verder gaat gebeuren.
- Als je pas na het gesprek besluit om een VT-melding te doen, dan zoek je opnieuw contact met de betrokkene om hen over de melding te informeren en de inhoud daarvan te beschrijven.
- Leg het gesprek met de gemaakte afspraken vast in het dossier. Besteed daarbij uitdrukkelijk aandacht aan de visie van de betrokkene op de signalen en op mogelijke hulp.